

פרק ג

מבנה הפרק

195.....	פרק ג
197	[משנה א ₁]
197	סוגיה 1: "אלא שנהג בו מנהג רמאות" (נח ע"ב- נט ע"א)
199	[משנה א ₂]
199	סוגיה 2 - נט ע"א - בין מלוה לפיקדון.....
199	סוגיה 3: דיבור מבטל דיבור (נט ע"א-ע"ב).....
201	[משנה א ₃₋₂]
201	סוגיה 4: מקודשת לשני - לעולם או עד שלושים יום? (נט ע"ב- ס ע"א).....
203	[משנה ב ₁]
203	סוגיה 5: על מנת - והוא שיתן או לכשיתן? (ס ע"א - ס ע"ב).....
204	סוגיה 6: דיון במימרת רב הונא אמר רבי - כל האומר על מנת ... (ס ע"ב).....
205	[משנה ב ₂]
205	סוגיה 7 - ס ע"ב - בירורים במשנה (ס ע"ב).....
206	[משנה ג]
206	סוגיה 8: בירורים במשנת 'שיש לי בית כור עפר ...' (ס ע"ב).....
206	סוגיה 9: 'היו בה נקעים' - קידושין בין הקדש למכר (ס ע"ב- סא ע"א).....
208	[משנה ד]
208	סוגיה 10: משפטי תנאים (סא ע"א- סב ע"א).....
211	[משנה ה]
211	סוגיה 11: אדם מקנה - מקדיש דבר שלא בא לעולם (סב ע"א- סג ע"א).....
214	[משנה ו ₁]
214	סוגיה 12: והוא שנתן לה שווה פרוטה (סג ע"א).....
215	[משנה ו ₂]
215	סוגיה 13: 'על מנת שירעה אבא' (סג ע"א- סג ע"ב).....
216	[משנה ז]
216	סוגיה 14: היקף הנאמנות של הבעל האופציונלי (סג ע"ב- סד ע"א).....

217	[משנה ח ₁]
217	סוגיה 15: נאמנות האב על בתו (סד ע"א)
218	[משנה ח ₂]
218	סוגיה 16: נאמנות אדם על קרוביו (סד ע"א – סד ע"ב)
218	סוגיה 17: מעמד האב בקידושי בתו (סד ע"ב)
220	[משנה ט]
220	סוגיה 18: מחית איניש נפשיה לספיקא (סד ע"ב – סה ע"א)
222	[משנה י-י"א]
222	סוגיה 19: דיוקים במשנה (סה ע"א)
222	סוגיה 20: דרך התרת הספקות (סה ע"א)
223	סוגיה 21: עד אחד בקידושין (סה ע"א – סה ע"ב)
224	סוגיה 22: נאמנות עד אחד באיסורין (סה ע"ב – סו ע"א)
225	סוגיה 23: אשתו זינתה בעד אחד (סו ע"א – סו ע"ב)
228	[משנה י"ב ₁]
228	סוגיה 24: מה בין 'כל מקום' ל'איזה זו'... (סו ע"ב – סז ע"ב)
229	סוגיה 25: "באומות הלך אחד הזכר" (סז ע"ב)
230	[משנה י"ב ₂]
230	סוגיה 26: אין קידושין בעריות (סז ע"ב – סח ע"א)
231	סוגיה 27: דין שפחה כנענית ונכרית ווולדותיהן (סח ע"א – סט ע"א)
233	[משנה י"ג]
233	סוגיה 28: טהרת ממזרים לכתחילה או בדיעבד? (סט ע"א)
233	סוגיה 29: טעמו של ר' אליעזר (סט ע"א)

[משנה א1]

האומר לחבירו 'צא וקדש לי אשה פלונית', והלך וקידשה לעצמו – מקודשת לשיני.

סוגיה 1: "אלא שנהג בו מנהג רמאות" (נח ע"ב – נט ע"א)

1 האומר לחבירו צא וקדש.

א

2 **תנא**: מה שעשה עשוי, אלא שנהג בו מנהג רמאות.

3 ותנא דידן?

4 הלך נמי דקתני – הלך ברמאות.

ב

5 מאי שנא הכא דקתני 'האומר לחבירו', *נט ע"א* ומאי שנא התם דקתני 'האומר לשלוחו'?

6 הכא רבותא קא משמע לן והתם רבותא קא משמע לן;

7 הכא רבותא קא משמע לן,

8 דאי תנא שלוחו, הוה אמינא שלוחו הוא דהוי רמאי, דסמכה דעתיה, סבר: עבד לי שליחותי,

9 אבל חבירו דלא סמכה דעתיה – אימא לא ליהוי רמאי;

10 התם רבותא קא משמע לן, דאי תנא 'האומר לחבירו',

11 הוה אמינא חבירו הוא דכי קדשה במקום אחר אינה מקודשת, דסבר לא טרח,

12 אבל שלוחו דטרח – אימא מראה מקום הוא לו,

13 קא משמע לן.

ג

[1.ג.]

14 **רבין חסידא**, אזיל לקדושי ליה איתתא לבריה,

15 קידשה לנפשיה.

16 **והתניא**: מה שעשה עשוי, אלא שנהג בו מנהג רמאות!

17 לא יהבוה ניהליה.

18 איבעי ליה לאודועי!

19 סבר, אדהכי והכי אתא איניש אחרינא מקדש לה.

[2.ג.]

20 **רבה בר בר חנה**³ יהיב ליה זווי לרב¹, אמר: זבנה ניהלי להאי ארעא,

21 אזל זבנה לנפשיה.

22 **והתניא**: מה שעשה עשוי, אלא שנהג בו מנהג רמאות!

23 באגא דאלימי הוה ליה, לרב נהגי ביה כבוד, לרבה בר בר חנה לא נהגי ביה כבוד.

24 איבעי ליה לאודועי!

25 סבר, אדהכי והכי אתא איניש אחרינא זבין לה.

[3.ג.]

26 **רב גידל**² הוה מהפיך בההיא ארעא,27 אזל רבי אבא³ זבנה,28 אזל רב גידל קבליה לרבי זירא³,29 אזל רבי זירא וקבליה לרב יצחק נפחא³,

30 אמר ליה: המתן עד שיעלה אצלנו לרגל.

31 כי סליק, אשכחיה, אמר ליה: עני מהפך בחררה ובא אחר ונטלה הימנו, מאי?

- 32 אמר ליה: נקרא רשע.
 33 ואלא מר מאי טעמא עבד הכי?
 34 אמר ליה: לא הוה ידענא.
 35 השתא נמי ניתבה ניהליה מר!
 36 אמר ליה: זבוני לא מזבנינא לה, דארעא קמייתא היא ולא מסמנא מילתא,
 37 אי בעי במתנה נישקליה.
 38 **רב גידל** לא נחית לה, דכתיב: "ושונא מתנות יחיה" (משלי ט, כז),
 39 **רבי אבא** לא נחית לה, משום דהפיך בה רב גידל.
 40 לא מר נחית לה, ולא מר נחית לה, ומיתקריא ארעא דרבנן.

[משנה א2]

וכן האומר לאשה יהרי את מקודשת לי לאחר שלשים יום
ובא אחר וקידשה בתוך שלשים – מקודשת לשיני,
בת ישראל לכהן תאכל בתרומה.

סוגיה 2 – נט ע"א – בין מלוה לפיקדון

- 1 וכן האומר לאשה התקדשי לי, כו'.
- 2 לא בא אחר וקידשה בתוך שלשים, מהו?
- 3 רב, ושמואל¹ דאמרי תרוייהו: מקודשת, ואף על פי שנתאכלו המעות;
- 4 מאי טעמא?
- 5 הני זויי לא למלוה דמו ולא לפקדון דמו;
- 6 לפקדון לא דמו, פקדון ברשותא דמרא קא מתאכלי, והני ברשותא דידה קא מתאכלי;
- 7 למלוה נמי לא דמו, מלוה להוצאה ניתנה, הני בתורת קידושין יהבינהו ניהלה.

סוגיה 3: דיבור מבטל דיבור (נט ע"א-ע"ב)

א

[1.א]

- 8 לא בא אחר וקידשה, וחזרה בה, מהו?
 - 9 ר' יוחנן² אמר: חוזרת, אתי דיבור ומבטל דיבור;
 - 10 ריש לקיש² אמר: אינה חוזרת, לא אתי דיבור ומבטל דיבור.
- [2.א]
- 11 איתיביה ר' יוחנן² לריש לקיש²: ביטל, אם עד שלא תרם ביטל – אין תרומתו תרומה;
 - 12 והא הכא דדיבור ודיבור הוא, וקאתי דיבור ומבטל דיבור!
 - 13 שאני נתינת מעות ליד אשה, דכי מעשה דמו ולא אתי דיבור ומבטל מעשה.

[3.א]

- 14 איתיביה: השולח גט לאשתו, והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח,
- 15 ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא – הרי זה בטל;
- 16 והא נתינת גט ליד שליח דכי נתינת מעות ליד אשה דמי, וקתני: הרי זה בטל!
- 17 התם נמי כל כמה דלא מטא גיטא לידה – דיבור ודיבור הוא, אתי דיבור ומבטל דיבור.

[4.א]

- 18 איתיביה ריש לקיש לר' יוחנן: כל הכלים יורדין לידי טומאתן במחשבה,
- 19 ואין עולים מידי טומאתן אלא בשינוי מעשה; *נט ע"ב*³
- 20 מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה,
- 21 מחשבה אין מוציאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה;
- 22 בשלמא מיד מעשה לא מפקה, דלא אתי דיבור ומבטל מעשה, אלא מיד מחשבה מיהא תפיק!
- 23 שאני מחשבה דטומאה, דכי מעשה דמי;
- 24 וכדרב פפא, דרב פפא⁴ רמי: כתיב "כי יתן" (ויקרא יא, לח) וקרינן 'כי יותן', הא כיצד?
- 25 כי יותן דומיא דכי יתן, מה יתן דניחא ליה, אף יותן דניחא ליה.

¹ בדפוס הבבלי נמצא בראש סוגיה 1, דף נח ע"ב.

ב

[1.ב.]

- 26 **רב זביד**⁵ מתני להא שמעתתא אהא:
 27 וכן היא שנתנה רשות לשלוחה לקדשה, והלכה היא וקדשה את עצמה,
 28 אם שלה קדמו – קידושיה קידושין,
 29 ואם של שלוחה קדמו – אין קידושיה קידושין.
 30 לא קדשה את עצמה, וחזרה בה, מהו?
 31 **רבי יוחנן**² אמר: חוזרת, **וריש לקיש**² אמר: אינה חוזרת.
 32 **ר' יוחנן**² אמר חוזרת, אתי דיבור ומבטל דיבור;
 33 **ריש לקיש**² אמר אינה חוזרת, לא אתי דיבור ומבטל דיבור.

[2.ב.]

- 34 **איתיביה רבי יוחנן**² **לריש לקיש**²: ביטל, אם עד שלא תרם ביטל – אין תרומתו תרומה!
 35 אמר **רבא**⁴: הכא במאי עסקינן – כגון שקדם בעל הבית ותרם את כריו, דהוה ליה מעשה.

[3.ב.]

- 36 **איתיביה ריש לקיש**²: כל הכלים יורדים לידי טומאתן במחשבה,
 37 ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה;
 38 מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה,
 39 מחשבה אינה מוציאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה;
 40 בשלמא מיד מעשה לא מפקה, לא אתי דיבור ומבטל מעשה, אלא מיד מחשבה מיהא תפיק!
 41 אמר ליה: שאני מחשבה דטומאה, דכי מעשה דמי;
 42 וכדרב פפא, **דרב פפא**⁵ רמי: כתיב "כי יתן" (ויקרא יא, לח) וקרינן 'כי יותן', הא כיצד?
 43 כי יותן דומיא דיתן, מה יתן דניחא ליה, אף יותן נמי דניחא ליה.

[4.ב.]

- 44 **איתיביה רבי יוחנן**² **לריש לקיש**²: השולח גט לאשתו, והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח,
 45 ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא – הרי זה בטל,
 46 תיובתא דריש לקיש! תיובתא.

ג

- 47 והילכתא כוותיה דר' יוחנן ואפילו בקמייתא,
 48 ואף על גב דאיכא למימר: שאני נתינת מעות ליד אשה דכמעשה דמי,
 49 אפילו הכי אתי דיבור ומבטל דיבור.
 50 קשיא הילכתא אהילכתא! אמרת: הילכתא כרבי יוחנן, וקיימא לן: הילכתא כרב נחמן!
 51 דאיבעיא להו: מהו שיחזור ויגרש בו?
 52 **רב נחמן**³ אמר: חוזר ומגרש בו,
 53 **רב ששת**³ אמר: אינו חוזר ומגרש בו,
 54 וקיימא לן: הילכתא כותיה דרב נחמן!
 55 נהי דבטליה מתורת שליח, מתורת גט לא בטליה.

[משנה א-3]²

וכן האומר לאשה יהרי את מקודשת לי לאחר שלוש יום,
 ובא אחר וקידשה בתוך שלוש יום – מקודשת לשיני,
 בת ישראל לכהן תאכל בתרומה.
 ימעכשיו לאחר שלוש יום,
 ובא אחר וקידשה בתוך שלוש יום – מקודשת ואינה מקודשת,
 בת כהן לישי לא תאכל בתרומה.

סוגיה 4: מקודשת לשני – לעולם או עד שלוש יום? (נט ע"ב – ס ע"א)

1 מקודשת לשני.

א

[1.א]

- 2 אמר רב¹: מקודשת לשני לעולם;
- 3 ושמואל² אמר: מקודשת לשני עד ל' יום,
- 4 לאחר ל' יום פקעי קידושי שני וגמרי קידושי ראשון.
- 5 יתיב רב חסדא³ וקא קשיא ליה: קידושי שני במאי פקעי?
- 6 אמר ליה רב יוסף³: מר ארישא מתני לה וקשיא ליה,
- 7 רב יהודה² אסיפא מתני לה ולא קשיא ליה:

[2.א]

- 8 מעכשיו ולאחר שלשים יום וכו', <<מקודשת ואינה מקודשת>>
- 9 אמר רב¹: מקודשת ואינה מקודשת לעולם;
- 10 ושמואל² אמר: מקודשת ואינה מקודשת אלא עד ל' יום,
- 11 לאחר ל' פקעי קידושי שני וגמרי קידושי ראשון;
- 12 לרב מספקא ליה אי תנאה הואי אי חזרה הואי,
- 13 לשמואל פשיטא ליה דתנאה הואי.

ב

[1.ב]

- 14 ובפלוגתא דהני תנאי;
- 15 דתניא: מהיום ולאחר מיתה – גט ואינו גט, דברי חכמים,
- 16 רבי אומר: כזה גט.
- 17 ונימא רב הלכה כרבנן, ונימא שמואל הלכה כרבי!

[2.ב]

- 18 צריכא,
- 19 דאילו אמר רב הלכה כרבנן, הוה אמינא התם דלרחוקה קאתי,
- 20 אבל הכא דלקרובה קאתי – אימא מודה ליה לשמואל דתנאה הואי;
- 21 ואי אמר שמואל הלכה כרבי, הוה אמינא התם הוא דאין גט לאחר מיתה,
- 22 אבל הכא דיש קידושין לאחר ל' – אימא מודי ליה לרב,
- 23 צריכא.

ג

24 אמר אביי⁴: ולטעמיה דרב, בא אחד ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר ל' יום,

² בדפוס הבבלי נמצא בראש סוגיה 1, דף נח ע"ב.

- 25 ובא אחר ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרים יום, *ס ע"א*
- 26 ובא אחר ואמר לה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרה ימים –
- 27 מראשון ומאחרון צריכה גט, מאמצעי אינה צריכה גט,
- 28 מה נפשך?
- 29 אי תנאה הואי – דקמא קידושי, דהנך לאו קידושי,
- 30 אי חזרה הואי – דבתרא קידושי, דהנך לאו קידושי.
- 31 פשיטא!
- 32 מהו דתימא, האי לישנא משמע תנאה ומשמע חזרה, ותיבעי גיטא מכל חד וחד,
- 33 קא משמע לן.

ד

- 34 עולא³ אמר רבי יוחנן²: אפילו מאה תופסין בה;
- 35 וכן אמר ר' אסי³ אמר רבי יוחנן³: אפילו מאה תופסין בה.
- 36 אמר ליה רב משרשיא בריה דרב אמי³ לר' אסי³: אסברה לך טעמא דרבי יוחנן,
- 37 שוו נפשיהו³ כי שרגא דליבני, דכל חד וחד רוחא לחבריה שבק.
- 38 מתיב רב חנינא^{5/4/3/א1}: מהיום ולאחר מיתה – גט ואינו גט, ואם מת – חולצת ולא מתייבמת;
- 39 בשלמא לרב מסייעא ליה,
- 40 לשמואל נמי, הא מני? רבנן היא, ואנן דאמרי כרבי,
- 41 אלא לר' יוחנן דאמר שיורא הוי, כל גיטא דמשייר בה ולא כלום הוא, יבומי מייבם!
- 42 אמר רבא⁴: גט להוציא ומיתה להוציא, מה ששייר גט גמרתו מיתה.
- 43 אמר ליה אביי⁴: מי דמי? גט מוציאה מרשות יבם, מיתה מכנסה לרשות יבם!
- 44 אלא אמר אביי⁴: התם טעמא מאי? גזירה משום מהיום אם מתי – הרי זה גט.
- 45 ונגזור מהיום אם מתי דתחלוץ אטו מהיום ולאחר מיתה!
- 46 אם אתה אומר חולצת – מתייבמת.
- 47 הכא נמי אם אתה אומר חולצת – מתייבמת!
- 48 תתייבם, ואין בכך כלום, חששא דרבנן הוא.

³ ראה פרידמן, גיטין, עמ' 158.

[משנה ב']

האומר לאשה יהרי את מקודשת לי על מנת שאתן ליך מאתים זוזי – הרי זו מקודשת ויתן.

סוגיה 5: על מנת – והוא שיתן או לכשיתן? (ס ע"א – ס ע"ב)

א

- 1 איתמר, רב הונא² אמר: והוא יתן,
- 2 רב יהודה² אמר: לכשיתן.
- 3 רב הונא² אמר והוא יתן, תנאה הוי, מקיים תנאה ואזיל;
- 4 רב יהודה² אמר לכשיתן, לכי יהיב הווי קידושי, השתא מיהא לא הווי קידושי.
- 5 מאי בינייהו?
- 6 איכא בינייהו: שפשטה ידה וקבלה קידושין מאחר,
- 7 לרב הונא לא הווי קידושי, לרב יהודה הווי קידושי.

ב

- 8 ותנן נמי גבי גיטין כי האי גוונא:
- 9 האומר לאשה הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוזי – הרי זו מגורשת, והיא תתן.
- 10 איתמר, רב הונא² אמר: והיא תתן,
- 11 רב יהודה² אמר: לכשתתן.
- 12 רב הונא² אמר והיא תתן, תנאה הוי, מקיימא תנאה ואזלה;
- 13 רב יהודה² אמר לכשתתן, לכי יהיבה ליה הוא דהוי גט, השתא מיהא לא הוי גט. *ס ע"ב*
- 14 מאי בינייהו?
- 15 איכא בינייהו שנתקרע הגט או שאבד,
- 16 לרב הונא הוי גט, לרב יהודה לא הוי גט.

ג

- 17 וצריכא;
- 18 דאי אשמעינן גבי קידושין, בהא קאמר רב הונא, משום דלקרובה קאתי,
- 19 אבל גירושין דלרחקה קאתי – אימא מודי ליה לרב יהודה;
- 20 ואי איתמר בהך, בהך קאמר רב הונא, משום דאיהו לא כסיף ליה למתבעה,
- 21 אבל הכא דאיהו כסיפא לה למיתבעיה – אימא מודי ליה לרב יהודה,
- 22 צריכא.

ד

- 23 מיתיבי: הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוזי,
- 24 אף על פי שנתקרע הגט או שאבד – הרי זו מגורשת,
- 25 לאחר לא תנשא עד שתתן!
- 26 ועוד תניא: אמר לה הרי זה גיטך על מנת שתתני לי מאתים זוזי ומת,
- 27 נתנה – אין זקוקה ליבם, לא נתנה – זקוקה ליבם,
- 28 רבן שמעון בן גמליאל² אומר: נותנת לאחיו או לאביו או לאחד מן הקרובים;
- 29 עד כאן לא פליגי – אלא דמר סבר: לי ולא ליורשיי, ומר סבר: אפילו ליורשיי,
- 30 דכולי עלמא מיהא תנאה הוי, תיובתא דרב יהודה!
- 31 אמר לך רב יהודה²: הא מני? רבי היא,
- 32 דאמר רב הונא² אמר רבי²: כל האומר על מנת – כאומר מעכשיו דמי,
- 33 ופליגי רבנן עליה, ואנא דאמרי כרבנן.

סוגיה 6: דיון במימרת רב הונא אמר רבי – כל האומר על מנת ... (ס ע"ב)

- 1 גופא, אמר רב הונא² אמר רבי¹: כל האומר על מנת – כאומר מעכשיו דמי.
- 2 אמר רבי זירא³: כי הוינן בבבל הוה אמרינן,
- 3 הא דאמר רב הונא אמר רבי: כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי – פליגי רבנן עליה,
- 4 כי סלקי להתם, אשכחיה לרבי אסי³ דיתיב וקאמר לה משמיה דרבי יוחנן²:
- 5 הכל מודים, באומר על מנת כאומר מעכשיו דמי, לא נחלקן – אלא מהיום ולאחר מיתה;
- 6 והתניא: מהיום ולאחר מיתה – גט ואינו גט, דברי חכמים,
- 7 רבי אומר: כזה גט.
- 8 ולרב יהודה דאמר בעל מנת נמי פליגי, אדמיפלגי במהיום ולאחר מיתה, ניפלגי בעל מנת!
- 9 להודיעך כח דרבי, דמהיום ולאחר מיתה נמי הרי זה גט.
- 10 וניפלגי בעל מנת להודיעך כח דרבנן!
- 11 כח דהיתירא עדיף.

[משנה ב] 4

על מנת שאתן ליך מיכן ועד שלושים יום,
נתן לה בתוך שלושים יום – מקודשת, ואם לאיו – אינה מקודשת.
על מנת שיש לי מאתים זוז, הרי זו מקודשת ויש לו.
על מנת שאראך מאתים זוז, הרי זו מקודשת ויראינה.
אם הראה על השולחן – אינה מקודשת.

סוגיה 7 – ס ע"ב – בירורים במשנה (ס ע"ב)

- 1 על מנת שאתן לך מכאן וכו'.
- 2 פשיטא!
- 3 מהו דתימא לאו תנאה הוא, ולזרוזיה קאמר,
- 4 קא משמע לן.
- 5 על מנת שיש לי מאתים זוז וכו'.
- 6 וניחוש שמא יש לו!
- 7 ועוד תניא: חיישינן שמא יש לו!
- 8 לא קשיא: הא בקידושי ודאי, הא בקידושי ספק.
- 9 על מנת שאראך מאתים זוז וכו'.
- 10 תנא: לא נתכונה אלא לראות משלו.
- 11 ואם הראה לה על השלחן – אינה מקודשת.
- 12 פשיטא!
- 13 לא צריכא, דאף על גב דנקט דמי בעיסקא.

⁴ בדפוס הבבלי נמצא בראש סוגיה 5, דף ס ע"א.

[משנה ג]

על מנת שיש לי בית כור עפר, הרי זו מקודשת ויש לו.
 על מנת שיש לי במקום פלוני, אם יש לו באותו המקום – מקודשת, ואם לאו –
 אינה מקודשת.
 על מנת שאראך בית כור עפר, הרי זו מקודשת ויראינה. הראה בבקעה – אינה
 מקודשת.

סוגיה 8: בירורים במשנת שיש לי בית כור עפר ... (ס ע"ב)

- 1 וניחוש שמא יש לו!
- 2 ועוד תניא: חיישינן שמא יש לו!
- 3 לא קשיא: הא בקידושי ודאי, הא בקידושי ספק.
- 4 למה לי למיתנא גבי ארעא, ולמה לי למיתנא גבי זוזי?
- 5 צריכא,
- 6 דאי אשמעינן גבי זוזי, משום דעבידי אינשי דמצנעי,
- 7 אבל ארעא – אימא אי דאית ליה ארעא קלא אית ליה,
- 8 קא משמע לן.
- 9 על מנת שיש לי במקום פלוני, אם יש לו וכו'.
- 10 פשיטא!
- 11 מהו דתימא, אמר לה מאי נפקא לך מינה? אנא טרחנא ומייתינא,
- 12 קמשמע לן.
- 13 על מנת שאראך בית כור עפר.
- 14 תאנא: לא נתכוונה זו אלא לראות משלו.
- 15 ואם הראה בבקעה – אינה מקודשת.
- 16 פשיטא!
- 17 לא צריכא, דנקיט בדיסתורא.

סוגיה 9: 'היו בה נקעים' – קידושין בין הקדש למכר (ס ע"ב – סא ע"א)

- 1 גבי הקדש תנן: *סא ע"א* המקדיש שדהו בשעת היובל,
- 2 נותן בזרע חומר שעורים חמשים שקל כסף;
- 3 היו נקעים עמוקים עשרה טפחים, או סלעים גבוהים עשרה טפחים – אין נמדדין עמה,
- 4 פחות מכאן – נמדדין עמה;
- 5 והוינן בה, נהי דבהדי ארעא לא קדשו, נקדשו באפי נפשיהו!
- 6 וכי תימא, כמה דלא הוי בית כור לא חשיב,
- 7 ורמינהו: "שדה" (ויקרא כו, יט) מה תלמוד לומר?
- 8 לפי שנאמר: "זרע חומר שעורים בחמשים" (שם, טו),
- 9 אין לי אלא שהקדיש בענין הזה,
- 10 מנין לרבות לתך וחצי לתך, סאה, תרקב וחצי תרקב, ואפילו רובע מנין?
- 11 תלמוד לומר: "שדה", מכל מקום!
- 12 אמר מר עוקבא בר חמא: הכא בנקעים מלאים מים עסקינן,
- 13 משום דלאו בני זריעה נינהו.
- 14 דיקא נמי, דקתני דומיא דסלעים גבוהים, שמע מינה.

- 15 אי הכי, אפילו פחות מיכן נמי!
- 16 הנהו נאגני דארעא מיקרו, שדרא דארעא מקרו.
- ב**
- 17 גבי מכר **תנן**: האומר לחבירו 'בית כור עפר אני מוכר לך',
- 18 והיו שם נקעים עמוקים עשרה טפחים או סלעים גבוהים עשרה טפחים – אין נמדדים עמה,
- 19 פחות מכאן – נמדדים עמה;
- 20 **ואמר מר עוקבא בר חמא**⁴: אף על פי שאין מלאים מים;
- 21 מאי טעמא?
- 22 **אמר רב פפא**⁵: לפי שאין אדם רוצה שיתן את מעותיו בשדה אחת,
- 23 ויראה לו כשנים וכשלשה מקומות.
- ג**
- 24 הכא מאי? להקדש מדמינן לה, או למכר מדמינן לה?
- 25 מסתברא להקדש מדמינן לה, דאמר לה אנא טרחנא וזרענא ומייתנא.

[משנה ד]

ר' מאיר אוי: כל תניי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן אינו תניי,
 [1] שני' "ויאמר משה אליהם אם יעברו בני גד ובני ראובן" וגו'
 ואם לא יעברו חלוצים" וגו' (במדבר לב, כט-ל).
 ר' חנניה בן גמליאל אומי: צורך היה הדבר לומר
 שאילמלא כן יש במשמע שאף בארץ כנען לא הונחלו.

סוגיה 10: משפטי תנאים (סא ע"א – סב ע"א)

א

- 1 שפיר קאמר ליה ר' חנינא בן גמליאל לר' מאיר!
- 2 אמר לך רבי מאיר: אי סלקא דעתך לאו לתנאי כפול הוא דאתא,
- 3 לכתוב "ואם לא יעברו... ונאחזו בתוכם" (במדבר לב, ל), "בארץ כנען" למה ליי?
- 4 *סא ע"ב* שמע מינה, לתנאי כפול הוא דאתא.
- 5 ור' חנינא בן גמליאל?
- 6 אי לא כתב רחמנא בארץ כנען,
- 7 הוה אמינא "ונאחזו בתוכם" בארץ גלעד, אבל ארץ כנען כלל לא.
- 8 ורבי מאיר?
- 9 "בתוכם" – כל היכא דאית לכו משמע.

ב

- 10 תניא, אמר רבי חנינא בן גמליאל: משל, למה הדבר דומה?
- 11 לאדם שהיה מחלק נכסיו לבניו,
- 12 אמר: פלוני בני יירש שדה פלונית, ופלוני בני יירש שדה פלונית,
- 13 ופלוני בני יתן מאתים וזו ויירש שדה פלונית, ואם לא יתן – יירש עם אחיו בשאר נכסים,
- 14 מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים? כפילו גרם לו.
- 15 והא לא דמיא משל למתניתין!
- 16 התם קתני: יש במשמע שאפילו בארץ כנען לא ינחלו,
- 17 אלמא כפילה לארץ גלעד נמי מהני,
- 18 והכא קתני: מי גרם לו לירש עם אחיו בשאר נכסים? כפילו גרם לו,
- 19 אלמא כפילה לשאר נכסים הוא דקמהני!
- 20 לא קשיא: הא מקמי דנימא ליה רבי מאיר "ונאחזו",
- 21 הא לבתר דנימא ליה ר' מאיר "ונאחזו".

ג

- 22 בשלמא לרבי מאיר, היינו דכתיב:
- 23 [2] "אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ" (בראשית ד, ז)
- 24 אלא לר' חנינא, למה ליי?
- 25 סלקא דעתך אמינא, אם תיטיב – אנרא, אם לא תיטיב – לא אנרא ולא דינא,
- 26 קא משמע לן.

ד

- 27 [3] בשלמא לר' מאיר, היינו דכתיב: "אז תנקה מאלתי" (בראשית כד, מא),
- 28 אלא לרבי חנינא בן גמליאל, למה ליי?
- 29 איצטריך, סלקא דעתך אמינא,

- 30 היכא דניחה לה לדידה ולא ניחא ליה לדידהו מייתי בעל כרחייהו,
 31 קא משמע לן.
 32 "אם לא תאבה האשה" (שם, ח) למה לי?
 33 איצטריך, סלקא דעתך אמינא,
 34 היכא דניחא להו לדידהו ולא ניחא לה לדידה נייתי בעל כרחה,
 35 קא משמע לן.
- ה
- 36 בשלמא לר' מאיר, היינו דכתיב:
 37 [4] "אם בחקותי תלכו" (ויקרא כו, ג) "ואם בחקותי תמאסו" (שם, טו)
 38 אלא לר' חנינא בן גמליאל, למה לי?
 39 איצטריך, סלקא דעתך אמינא,
 40 "אם בחקותי תלכו" – ברכה, "אם בחקותי תמאסו" – לא ברכה ולא קללה,
 41 קא משמע לן.
- ו
- [1.ו.]
- 42 בשלמא לר' מאיר, היינו דכתיב:
 43 [5] "אם תאבו ושמעתם" וגו' "ואם תמאנו ומריתם" וגו' (ישעיהו א יט-כ),
 44 אלא לרבי חנינא בן גמליאל, למה לי?
 45 איצטריך, סלקא דעתך אמינא, אם תאבו – טובה, ואם תמאנו – לא טובה ולא רעה,
 46 קא משמע לן.
- [2.ו.]
- 47 מאי *טב ע"א* "חרב תאכלו" (שם, כ)?
 48 אמר רבא⁴: מילחא גללניתא, נהמא דשערי אקושא ובצלי,
 49 דאמר מר: פת פורני חריבה במלח ובצלים, קשים לגוף כחרבות.
- ז
- 50 בשלמא לרבי חנינא בן גמליאל, היינו דכתיב:
 51 [6] "אם לא שכב איש אותך ואם לא שטית טומאה תחת אישך הנקי" (במדבר ה, יט),
 52 אלא לרבי מאיר, 'חנקי' מיבעי ליה!
 53 אמר ר' תנחום³: "הנקי" כתיב.
 54 בשלמא לר' מאיר, היינו דכתיב: "הנקי",
 55 אלא לרבי חנינא בן גמליאל, למה לי?
 56 איצטריך, סלקא דעתך אמינא
 57 אם לא שכב איש – הנקי, ואם שכב – לא הנקי ולא חנקי אלא איסורא בעלמא,
 58 קא משמע לן.
- ח
- 59 בשלמא לרבי מאיר, היינו דכתיב:
 60 [7] "הוא יתחטא בו ביום השלישי וביום השביעי יטהר ואם לא יתחטא" וגו' (במדבר יט, יב),
 61 אלא לרבי חנינא בן גמליאל, למה לי?
 62 איצטריך, סלקא דעתך אמינא
 63 מצות הזאה בשלישי ובשביעי, והיכא דעבד בחד מינייהו עבד,
 64 קא משמע לן.
 65 "והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי" (שם, יט) למה לי?
 66 איצטריך, סלקא דעתך אמינא,

- 67 שלישי – למעוטי שני, שביעי – למעוטי ששי, דקא ממעט בימי טהרה,
 68 אבל היכא דעבד בשלישי ובשמיני דקא מפיש בימי טהרה – אימא שפיר דמי,
 69 קא משמע לן.
 70 "וחטאו ביום השביעי" (שם) למה ליה?
 71 אצטריך, סלקא דעתך אמינא הני מילי לקדשים, אבל לתרומה בחד נמי סגינא,
 72 קא משמע לן.

[משנה ה']

המקדש את האשה ואמ' 'סבור הייתי שהיא כוהנת', והרי היא לוייה,
 'לוייה', והרי היא כוהנת, 'ענייה', והרי היא עשירה, 'עשירה', והרי היא ענייה –
 הרי זו מקודשת, מפני שלא היטעתו.
 האומ' לאשה: 'הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר', ו'לאחר שתיתגיירי',
 'לאחר שאשתחרר', ו'לאחר שתישתחררי', 'לאחר שימות בעלך',
 או 'לאחר שיחלוץ לך יבמך' – אינה מקודשת.
 וכן האומר לחבירו: 'אם ילדה אשתך נקבה הרי היא מקודשת לך' – לא אמ' כלום.
 אם היתה אשת חברו מעוברת והוכר עוברת – דבריו קיימין, ואם ילדה נקבה – מקודשת.⁵

סוגיה 11: אדם מקנה – מקדיש דבר שלא בא לעולם (סב ע"א – סג ע"א)

8

[1.8]

- 1 **תנן** התם: אין תורמין מן התלוש על המחובר, ואם תרם – אין תרומתו תרומה (ראו תרומות א, ה).
- 2 בעא מיניה **רב אסי** **מר' יוחנן** 2:
- 3 אמר 'פירות ערוגה זו תלושים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברים',
- 4 'פירות ערוגה זו מחוברים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושים לכשיתלשו' ונתלשו, מהו?
- 5 **אמר ליה**: כל שבידו לאו כמחוסר מעשה דמי.

[2.8]

- 6 **איתיביה**: האומר לאשה 'הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר', 'לאחר שתתגיירי',
- 7 'לאחר שאשתחרר', 'לאחר שתישתחררי', 'לאחר שימות בעליך', 'לאחר שתמות אחותיך',
- 8 'לאחר שיחלוץ לך יבמך' – אינה מקודשת (תוס' קידושין פ"ד ה"ט);
- 9 בשלמא כולהו לאו בידו, אלא גר הוי בידו!
- 10 גר נמי לאו בידו,
- 11 דאמר **רבי חייא בר אבא** אמר **ר' יוחנן** 2: ***טב ע"ב*** גר צריך שלשה,
- 12 מאי טעמא? "משפט" (ויקרא כד, כב) כתיב ביה כדין,
- 13 מי יימר דמזדקקו ליה הני תלתא?

[3.8]

- 14 מתקיף לה **ר' אבא בר ממל** 3: אלא מעתה, הנותן פרוטה לשפחתו,
- 15 ואמר 'הרי את מקודשת לי לאחר שאשתחרריך', הכי נמי דהו קידושין?
- 16 הכי השתא, התם מעיקרא בהמה, השתא דעת אחרת.

[4.8]

- 17 ואלא הא דאמר **ר' אושעיא** 3: הנותן פרוטה לאשתו,
- 18 ואמר לה 'הרי את מקודשת לי לאחר שאגרשיך' – אינה מקודשת,
- 19 הכי נמי לר' יוחנן דהו קידושין!
- 20 נהי דבידו לגרשה, בידו לקדשה?

[5.8]

- 21 תפשוט דבעי **רב אושעיא** 3: הנותן שתי פרוטות לאשה,
- 22 באחת אמר לה 'התקדשי לי היום', ובאחת אמר לה 'התקדשי לי לאחר שאגרשיך',
- 23 תפשוט מינה דלא הו קידושין!

⁵ פירוש הרמב"ם, חדר לדפוסי המשנה ולמשנה שבבבלי ד' וילנא.

24 דלמא כי היכי דתפסי קידושין השתא, תפסי נמי לאחר כן.

ב

[1.ב.]

- 25 **תניא** כותיה דרבי יוחנן: אין תורמין מן התלוש על המחובר, ואם תרם – אין תרומתו תרומה,
 26 כיצד? אמר 'פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת',
 27 'פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין' – לא אמר כלום,
 28 אבל אמר 'לכשיתלשו' ונתלשו – דבריו קיימין;
 29 יתר על כן אמר ר' אליעזר בן יעקב:
 30 אפילו אמר 'פירות ערוגה זו תלושין יהיו תרומה על פירות ערוגה זו מחוברת',
 31 'פירות ערוגה זו מחוברת יהיו תרומה על פירות ערוגה זו תלושין לכשיביאו שלישי ויתלשו',
 32 והביאו שלישי ונתלשו – דבריו קיימין.

[2.ב.]

- 33 אמר **רבה**³: לא אמר ר' אליעזר בן יעקב – אלא בשחת, אבל באגם לא;
 34 **רב יוסף**³ אמר: אפילו באגם.
 35 מאי משמע דהאי אגם לישנא דבוצלנא הוא?
 36 אמר ר' אלעזר⁴⁻⁵, דאמר קרא: "הלכוף כאגמון ראשו" (ישעיהו נח, ה).
 37 כמאן אזלא הא **דתניא**: האומר לחברו 'אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי' – לא אמר כלום,
 38 ואמר ר' חנינא: לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת, אבל אשתו מעוברת – דבריו קיימין,
 39 כמאן?
 40 אי כרבה – כשהוכר עוברת, אי כרב יוסף – אף על פי שלא הוכר עוברת.

[3.ב.]

- 41 **ואיכא דאמרי**,
 42 אמר **רבה**³: לא אמר ר' אליעזר בן יעקב – אלא בשחת דבי כיבשא,
 43 אבל בשחת דבי שקיא לא;
 44 **רב יוסף**³ אמר: אפילו בשחת דבי שקיא.
 45 כמאן אזלא הא **דתניא**: האומר לחבירו 'אם ילדה אשתך נקבה מקודשת לי' – לא אמר כלום,
 46 ואמר רבי חנינא: לא שנו אלא שאין אשתו מעוברת, אבל אשתו מעוברת – דבריו קיימים,
 47 כמאן?
 48 כשהוכר עוברת ודברי הכל.

ג

[1.ג.]

- 49 אמר **אביי**⁴: רבי אליעזר בן יעקב ורבי מאיר,
 50 כולהו סבירא להו: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

[2.ג.]

51 רבי אליעזר בן יעקב, הא דאמרן.

[3.ג.]

- 52 רבי, **דתניא**: *טג ע"א* "לא תסגיר עבד אל אדוניו" (דברים כג, טז),
 53 רבי אומר: בלוקח עבד על מנת לשחררו הכתוב מדבר.
 54 היכי דמי?
 55 אמר **רב נחמן בר יצחק**⁴: כגון דכתב ליה 'לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו'.

[4.ג.]

- 56 רבי מאיר, **דתניא**: האומר לאשה 'הרי את מקודשת לי לאחר שאתגייר', 'לאחר שתגיירי',
 57 'לאחר שאשתחרר', 'לאחר שתשתחררי', 'לאחר שימות בעליך', 'לאחר שתמות אחותיך',
 58 'לאחר שיחלוץ לך יבמיך' – אינה מקודשת,

- 59 רבי מאיר אומר: מקודשת,
 60 רבי יוחנן הסנדלר אומר: אינה מקודשת,
 61 רבי יהודה הנשיא אומר: מקודשת; ומה טעם אמרו אינה מקודשת? משום איבה.
 [5.ג.]
 62 ונחשוב נמי רבי יהודה הנשיא!
 63 היינו רבי, היינו ר' יהודה הנשיא.
 [6.ג.]
 64 ונחשוב נמי רבי עקיבא!
 65 דתניא: 'קונם שאני עושה לפיך' – אין צריך להפר,
 66 רבי עקיבא אומר: יפר, שמא תעדיף עליו יתר מן הראוי לו!
 67 האיתמר עלה, אמר רב הונא בריה דרב יהושע⁵: באומרת יקדשו ידי לעושיהם,
 68 וידים איתנהו בעולם.

[משנה ו']

האומי לאשה 'הרי את מקודשת לי
 על מנת שאדבר עלייך לשילטוןי ואעשה עמיך בפועל',
 דבר עליה לשלטון ועשה עמה בפועל – מקודשת, ואם ליו – אינה מקודשת.

סוגיה 12: והוא שנתן לה שווה פרוטה (סג ע"א)

- 1 אמר ריש לקיש²: והוא שנתן לה שווה פרוטה.
- 2 ובשכר לא?
- 3 והתניא: 'בשכר שהרכבתיך על החמור', 'שהושבתיך בקרון' או 'בספינה' – אינה מקודשת,
- 4 'בשכר שארכיבך על החמור', 'שאושיבך בקרון' או 'בספינה' – מקודשת!
- 5 וכי תימא הכי נמי בדיהב לה שווה פרוטה, והא בשכר קאמר!
- 6 ועוד תניא: 'שב עמי בצוותא ואקדש לך', 'שחוק לפני', 'רקוד לפני', 'עשה כדימוס הזה',
- 7 שמין, אם יש בו שווה פרוטה – מקודשת, ואם לאו – אינה מקודשת!
- 8 וכי תימא הכי נמי בדיהב לה שווה פרוטה, והא שמין אותו קאמר, תיובתא דריש לקיש!
- 9 אמר לך ריש לקיש, האי תנא ברא סבר: אינה לשכירות אלא לבסוף,
- 10 ותנא דידן סבר: ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף.
- 11 ומאי דוחקיה דריש לקיש לאוקמיה למתניתין בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ובדיהב לה?
- 12 אמר רבא⁴: מתניתין קשיתה,
- 13 מאי איריא דתני על מנת? ניתני בשכר!
- 14 אלא שמע מינה, כל על מנת היכא דיהב לה הוא.

[משנה 2]

על מנת שירצה אבא, רצה האב – מקודשת, ואם לאיו – אינה מקודשת.
מת האב – הרי זו מקודשת,
מת הבן – מלמדים את האב שיאמר: 'איני רוצה'.

סוגיה 13: 'על מנת שירצה אבא' (סג ע"א – סג ע"ב)

- 1 מאי 'על מנת שירצה אבא'?
- 2 אילימא עד דאמר אבא 'אין',
- 3 אימא מציעתא: מת האב – הרי זו מקודשת, והא לא אמר 'אין'! *סג ע"ב*
- 4 אלא 'על מנת שישתוק אבא',
- 5 אימא סיפא: מת הבן – מלמדין את האב לומר שאינו רוצה, אמאי? והא שתיק!
- 6 אלא אמר לה 'על מנת שלא ימחה אבא',
- 7 רישא בחד טעמא, ומציעתא וסיפא בחד טעמא?
- 8 אמר ר' ינאי¹: אין.
- 9 אמר ריש לקיש²: שמע מינה לדרבי ינאי,
- 10 דחקינן ומוקמינן מתניתין בתרי טעמא ואליבא דחד תנא,
- 11 ולא מוקמינן בתרי תנאי ובחד טעמא.
- 12 רב יוסף בר אמי³ אמר: לעולם חד טעמא הוא, ומאי על מנת שירצה אבא?
- 13 על מנת שלא ימחה אבא מכאן ועד שלשים יום.

[משנה ז]

'קידשתי את ביתי ואיני יודיע למי קידשתיה,
 בא אחד ואמ': 'אני קידשתיה' – נאמן.
 זה או' 'אני קידשתיה', וזה או' 'אני קידשתיה' – שניהם נותנין גט,
 ואם רצו, אחד נותן גט ואחד כונס.

סוגיה 14: היקף הנאמנות של הבעל האופציונלי (סג ע"ב – סד ע"א)

א

- 1 אמר רב¹: נאמן ליתן גט ואין נאמן לכנוס:
- 2 נאמן ליתן גט, אין אדם חוטא ולא לו; ואין נאמן לכנוס, אימא יצרו תוקפו.
- 3 רב אסי² אמר: אף נאמן לכנוס.
- 4 ומודה רב אסי, באומרת 'נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי',
- 5 ובא אחד ואמר '<אני> קידשתיה' – שאין נאמן לכנוס.

ב

- 6 תנן: רצו – אחד נותן גט ואחד כונס,
- 7 תיובתא דרב!
- 8 אמר לך רב¹: שאני התם, דכיון דאיכא אחר בהדיה אירתותי מירתת.
- 9 תניא כוותיה דרב אסי:
- 10 'קידשתי את בתי ואיני יודע למי קידשתיה',
- 11 ובא אחד ואמר '<אני> קידשתיה' – אף נאמן לכנוס;
- 12 כנסה, ובא אחר ואמר 'אני קדשתיה' – לא כל הימנו לאוסרה עליו.
- 13 האשה שאמרה 'נתקדשתי ואיני יודעת למי נתקדשתי',
- 14 ובא אחד ואמר 'אני קידשתי' – אין נאמן לכנוס, מפני שהיא מחפה עליו.

ג

- 15 איבעיא להו: מהו לסקול על ידו?
- 16 רב¹ אמר: אין סוקלין,
- 17 ורב אסי² אמר: סוקלין.
- 18 רב¹ אמר אין סוקלין, כי הימניה רחמנא לאב – לאיסורא, לקטלא לא הימניה;
- 19 רב אסי² אמר סוקלין, לכולה מילתיה הימניה רחמנא לאב.
- 20 אמר רב אסי³: ומודינא, באומרת נתקדשתי שאין סוקלים.
- 21 ואמר רב אסי¹: הני שמעתתא דידי מרפסן איגרי,
- 22 השתא ומה במקום שאם בא לכנוס כונס – אמרת סוקלים,
- 23 מקום שאם בא לכנוס אין כונס – אינו דין שסוקלין.
- 24 ולא היא, לאב הימניה רחמנא, לדידה לא הימנה.
- 25 ורב חסדא³ אמר: אחד זה ואחד זה – אין סוקלין.
- 26 ואזדא רב חסדא לטעמיה,
- 27 דאמר רב חסדא³: 'בני זה בן תשע שנים ויום אחד', 'בתי זו בת ג' שנים ויום אחד' –
- 28 נאמן לקרבן, אבל לא למכות ולא לעונשין.
- 29 תניא כוותיה דרב חסדא: 'בני זה בן י"ג שנה ויום אחד', 'בתי זו בת י"ב שנה ויום אחד' –
- 30 *TU ע"א* נאמן לנדרים, ולחרמים, ולהקדשות, ולערכים, אבל לא למכות ולעונשין.

[משנה חו]

'קידשתי את ביתי קטנה',
 'קידשתי וגרשתי כשהיא קטנה, והרי היא קטנה – נאמן.
 'קידשתי וגרשתי כשהיא קטנה, והרי היא גדולה – אינו נאמן.
 'נישבת ופדיתה, בין שהיא קטנה בין שהיא גדולה – אינו נאמן.

סוגיה 15: נאמנות האב על בתו (סד ע"א)

א

- 1 מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא?
- 2 רישא בידה, סיפא לאו בידה.
- 3 ולא? והרי בידו להשיאה לחלל, דקא פסלה מכהונה!
- 4 הא לא קשיא, כרבי דוסתאי בן יהודה, דאמר: בנות ישראל מקוה טהרה לחללין.
- 5 והרי בידו להשיאה לממזר!
- 6 כרבי עקיבא, דאמר: אין קדושין תופסין בחייבי לאוין.
- 7 הרי בידו להשיאה אלמנה לכהן גדול וכו' סימאי!
- 8 דתניא, ר' סימאי אומר: מן הכל עושה ר' עקיבא ממזר חוץ מאלמנה לכהן גדול,
- 9 שהרי אמרה תורה: "לא יקח" (ויקרא כא, יד) "ולא יחלל" (שם, טו),
- 10 חלולים עושה, ואין עושה ממזרים!
- 11 כר' ישבב, דאמר: בואו ונצווה על עקיבא בן יוסף,
- 12 שהיה אומר: כל שאין לו ביאה בישראל – הולד ממזר.
- 13 הניחא לר' ישבב אי לטעמיה דנפשיה – שפיר,
- 14 אלא אי לאפוקי מטעמא דר' סימאי קאתי, הרי בידו להשיאה לחייבי עשה.

ב

- 15 אמר רב אשי: ותסברא, רישא משום דבידו הוא? נהי דבידו לקדשה, בידו לגרשה?
- 16 ועוד, אילו אמר האי דלא ניחא בגוה, מי מצי מקדש ניהליה בעל כרחיה?
- 17 אלא אמר רב אשי: רישא רחמנא הימניה, כרב הונא,
- 18 דאמר רב הונא² אמר רב¹: מנין לאב שנאמן לאסור את בתו מן התורה?
- 19 שנאמר: "את בתי נתתי לאיש הזה" (דברים כב, טו), "לאיש" – אסרה, "הזה" – התירה,
- 20 בנישואין הימניה רחמנא לאב, בשבויה לא הימניה.

[משנה ח]

על המשנה:

מי שמת ואו' בשעת מיתתו יש לי בנים – נאמן.

יש לי אחים – אינו נאמן.

סוגיה 16: נאמנות אדם על קרוביו (סד ע"א – סד ע"ב)

א

- 1 אלמא, נאמן להתיר ואין נאמן לאסור;
- 2 נימא, מתניתין דלא כר' נתן!
- 3 **דתניא:** בשעת קידושין אמר יש לו בנים, בשעת מיתה אמר אין לו בנים,
- 4 בשעת קידושין אמר אין לו אחים, בשעת מיתה אמר יש לו אחים –
- 5 נאמן להתיר ואין נאמן לאסור, דברי רבי;
- 6 ר' נתן אומר: אף נאמן לאסור!

ב

- 7 אמר **רבא**: שאני התם, כיון דבשעת מיתה קא הדר ביה, אימא קושטא קאמר.
- 8 אמר ליה **אביי**: ולא כל דכן הוא?
- 9 השתא ומה התם דקא מרע ליה לדבוריה – אמרת קושטא קאמר,
- 10 מתניתין דלא קא מרע ליה לדבוריה לא כל שכן!
- 11 אלא אמר **אביי**: מתניתין – דלא מוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני,
- 12 דאמרין: כיון דלא מוחזק לן בבני ולא באחי,
- 13 אמר 'יש לי בנים' – נאמן,
- 14 'יש לי אחים' – אינו נאמן, לאו כל כמיניה דאסר לה אכולי עלמא;
- 15 ברייתא – **טו ע"ב*** דמוחזק לן באחי ולא מוחזק לן בבני,
- 16 דאמרין מה לי לשקר,
- 17 מאי קאמר? למיפטר מהיבם, מצי אמר פטרנא לך בגיטא,
- 18 רבי סבר: מה לי לשקר כי עדים דמי, ואתו עדים עקרי חזקה;
- 19 ורבי נתן סבר: מה לי לשקר כי חזקה דמי, לא אתי חזקה ועקרה חזקה לגמרי.

סוגיה 17: מעמד האב בקידושי בתו (סד ע"ב)⁶

- 1 הא קטנות בכלל,
- 2 שמעת מינה: קידושין שאין מסורים לביאה הוו קידושין!
- 3 הכא במאי עסקינן – כשאין שם אלא גדולה וקטנה.
- 4 והא בוגרות קתני!
- 5 מאי בוגרות? בוגרות דעלמא.
- 6 פשיטא, בוגרות מאי עבידתיהו?
- 7 הכא במאי עסקינן – דשויתיה שליח,
- 8 מהו דתימא, כי מקבל קידושי – אדעתא דידה קא מקבל,
- 9 קא משמע לן: לא שביק איניש מידי דאית ליה הנאה מיניה,
- 10 ועביד מידי דלית ליה הנאה מיניה.
- 11 מי לא עסקינן דאמרה ליה קדושי לך?

⁶ על המשנה: המקדש את ביתו סתם - אין הבוגרות בכלל.

- 12 אפילו הכי, לא שביק איניש מצוה דרמיא עליה,
13 ועביד מצוה דלא רמיא עליה.

[משנה ט'⁷]

מי שיש לו שתי כיתי בנות משתי נשים ואומי:
 'קידשתי את ביתי גדולה, ואיני יודיע אם גדולה שבגדולות או גדולה שבקטנות
 או קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולה שבקטנות'
 – כולם אסורות. דבר' ר' מאיר. חוץ מן הקטנה שבקטנות.
 ר' יוסה אוי: כולם מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולת.
 'קידשתי את ביתי קטנה, ואיני יודיע אם קטנה שבקטנות או קטנה שבגדולות
 או גדולה שבקטנות שהיא קטנה מן הקטנה שבגדולות'
 – כולם אסורות. דב' ר' מאיר. חוץ מן הגדולה שבגדולות.
 ר' יוסה אוי: כולם מותרות חוץ מן הקטנה שבקטנות.

סוגיה 18: מחית איניש נפשיה לספיקא (סד ע"ב – סה ע"א)

1 מי שיש לו שתי כיתי בנות.

א

- 2 וצריכא;
- 3 דאי אשמעינן קמייתא,
- 4 בהך קאמר ר' מאיר, דכיון דאיכא זוטרא מינה, להך גדולה קרי לה,
- 5 אבל בהא – אימא מודי ליה לר' יוסי, דקטנה להך קטנה דכולהו קרי לה;
- 6 ואי איתמר בהא, בהא קאמר ר' יוסי,
- 7 אבל בהך – אימא מודי ליה לר' מאיר,
- 8 צריכא.

ב

- 9 למימרא, דר' מאיר סבר: מחית איניש נפשיה לספיקא,
- 10 ור' יוסי סבר: לא מחית איניש לספיקא,
- 11 והאיפכא שמעינן להו!
- 12 **דתנן:** הנודר עד הפסח – אסור עד שיגיע,
- 13 עד שיהא פסח – אסור עד שיצא,
- 14 עד פני פסח – רבי מאיר אומר: אסור עד שיגיע,
- 15 רבי יוסי אומר: עד שיצא!
- 16 אמר **רבי חנינא בר אבדימי**² אמר **רבי**¹: מוחלפת השיטה;
- 17 **והתניא**, זה הכלל: כל שזמנו קבוע ואמר עד פני,
- 18 רבי מאיר אומר: עד שיצא,
- 19 רבי יוסי אומר: עד שיגיע.

ג

- 20 אמר **אביי**⁴: מחלוקת – בשתי כיתי בנות,
- 21 אבל בכת אחת, דברי הכל – גדולה ממש, קטנה ממש, אמצעית בשמה קרי לה.
- 22 אמר ליה **רב אדא בר מתנה לאביי**⁴⁻⁵: אלא מעתה, ***סו ע"א*** אמצעית שבכת שניה תשתרי!
- 23 הכא במאי עסקינן – בשאין שם אלא גדולה וקטנה,
- 24 והכי נמי מסתברא, דאם איתא דאיכא – ליתנייה.
- 25 ולטעמיך, אמצעית שבכת ראשונה דודאי ספיקא ואסירא ליה, מי קתני לה?

⁷ בדפוס הבבלי נמצא בראש סוגיה 17.

- 26 הכי השתא, התם תנא קטנה דידה לאיסורא, והוא הדין להך דקשישא מינה,
27 הכא אם איתא דאיכא – ניתנייה.
28 אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע⁵ לרבא⁴: הא פסח דכי כת אחת דמי, ופליגי!
29 אמר ליה: התם בלישנא דעלמא קמיפלגי,
30 מר סבר: עד פני הפסח – עד קמי פיסחא, ומר סבר: עד דמיפני פיסחא.

[משנה י"א]

- האומר לאשה:
 [י] (1) 'קידשתיך, והיא אומרת: 'לא קידשתיני,
 הוא אסור בקרובותיה והיא מותרת בקרוביו.
 (2) 'קידשתיני, והוא אומר: 'לא קידשתיך,
 הוא מותר בקרובותיה והיא אסורה בקרוביו.
 (3) 'קידשתיך, והיא אומרת: 'לא קידשתה אלא ביתי,
 אסור בקרובות גדולה וגדולה מותרת בקרוביו,
 ומותר בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו.
 [יא] (4) 'קידשתי את ביתך, והיא אומרת: 'לא קידשתה אלא אותי,
 אסור בקרובות קטנה וקטנה מותרת בקרוביו,
 ומותר בקרובות גדולה וגדולה אסורה בקרוביו.

סוגיה 19: דיוקים במשנה (סה ע"א)

- 1 (1,2) האומר לאשה קדשתיך וכו'.
- 2 וצריכא;
- 3 דאי אשמעינן גביה דידיה, משום דגברא לא איכפת ליה ומיקרי אמר,
- 4 אבל איהי – אימא אי לאו דקים לה בדיבורה לא הות אמרה,
- 5 וליתסר איהו בקרובותיה,
- 6 קא משמע לן.
- 7 (3) קידשתיך והיא אומרת וכו'.
- 8 הא תו למה לי?
- 9 איצטריך, סלקא דעתך אמינא,
- 10 מדאורייתא הימניה רחמנא לאב, מדרבנן הימנוה לדידה,
- 11 ותיתסר ברתה בדיבורה,
- 12 קא משמע לן.
- 13 (4) קידשתי את בתך וכו'.
- 14 הא תו למה לי?
- 15 אידי דתנא הא, תנא נמי הא.

סוגיה 20: דרך התרת הספקות (סה ע"א)

- 1 איתמר, רב₁ אמר: כופין,
- 2 ושמואל₁ אמר: מבקשין.
- 3 אהייא?
- 4 אילימא ארישא, לאו כופין איכא ולא מבקשין איכא!
- 5 אלא אסיפא, בשלמא מבקשין לחיי,
- 6 אלא כופין אמאי? אמר: לא ניחא לי דאיתסר בקריבה!
- 7 אלא שמעתתא אהדדי איתמר,
- 8 אמר שמואל₁: מבקשין ממנו ליתן גט,
- 9 אמר רב₁: אם נתן גט מעצמו, כופין אותו ליתן כתובה.
- 10 איתמר נמי: אמר רב אחא בר אדא₃ אמר רב₁,

- 11 ואמרי לה אמר רב אחא בר אדא³ אמר רב המנונא² אמר רב¹: כופין ומבקשין.
 12 תרתי?
 13 הכי קאמר: מבקשין ממנו ליתן גט, ואם נתן מעצמו, כופין אותו ליתן כתובה.

סוגיה 21: עד אחד בקידושין (סה ע"א – סה ע"ב)

א

- 1 אמר רב יהודה²: המקדש בעד אחד – אין חוששין לקידושיו.
 2 בעו מיניה מרב יהודה²: שניהם מודים, מאי?
 3 אין ולא ורפיא בידיה.

ב

[1.ב.]

- 4 איתמר, אמר רב נחמן³ אמר שמואל¹: המקדש בעד אחד – אין חוששין לקידושיו,
 5 ואפילו שניהם מודים.

[2.ב.]

- 6 איתיביה רבא⁴ לרב נחמן³: האומר לאשה 'קדשתיך', והיא אומרת 'לא קדשתיני' –
 7 הוא אסור בקרובותיה, והיא מותרת בקרוביו;
 8 אי דאיכא עדים, אמאי מותרת בקרוביו?
 9 ואי דליכא עדים, אמאי אסור בקרובותיה?
 10 אלא לאו בעד אחד!
 11 הכא במאי עסקינן – כגון דאמר לה 'קידשתיך בפני פלוני ופלוני, והלכו להם למדינת הים'.

[3.ב.]

- 12 איתיביה: המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי,
 13 בית שמאי אומרים: אינה צריכה הימנו גט שני,
 14 ובית הלל אומרים: צריכה הימנו גט שני;
 15 היכי דמי? אי דאיכא עדים, מאי טעמייהו דבית שמאי?
 16 ואי דליכא עדים, מאי טעמייהו דבית הלל?
 17 אלא לאו בעד אחד!
 18 וליטעמיך, אימא סיפא:
 19 ומודים, בנתגרשה מן האירוסין – שאין צריכה הימנו גט שני, מפני שאין לבו גס בה;
 20 ואי סלקא דעתך עד אחד מהימן, מה לי מן האירוסין מה לי מן הנשואין!
 21 אלא הכא במאי עסקינן – כגון דאיכא עדי יחוד וליכא עדי ביאה,
 22 בית שמאי סברי: לא *סה ע"ב* אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה,
 23 ובית הלל סברי: אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה;
 24 ומודים ודאי בנתגרשה מן האירוסין,
 25 דלא אמרינן הן הן עדי יחוד הן הן עדי ביאה, מפני שאין לבו גס בה.

ג

- 26 אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא² משמיה דרב¹: המקדש בעד אחד – אין חוששין לקידושיו,
 27 ואפילו שניהם מודים.
 28 אמר רבה בר רב הונא³: המקדש בעד אחד – בי דינא רבה אמרי: אין חוששין לקידושיו.
 29 מאן בי דינא רבה? רב.
 30 ואיכא דאמרי,
 31 אמר רבה בר רב הונא אמר רב: המקדש בעד אחד, בי דינא רבה אמרי: אין חוששין לקידושיו.
 32 מאן בי דינא רבה? רבי.

- 33 **מתיב רב אחדבוי בר אמי**³: שנים שבאו ממדינת הים ואשה עמהם וחבילה עמהם,
 34 זה אומר 'זו אשתי וזה עבדי וזו חבילתי',
 35 וזה אומר 'זו אשתי וזה עבדי וזו חבילתי',
 36 ואשה אומרת 'אלו שני עבדי וחבילה שלי' –
 37 צריכה שני גיטין, וגובה כתובתה מן החבילה;
 38 היכי דמי?
 39 אי דאית ליה סהדי להאי ואית ליה סהדי להאי, מי מצי אמרה אלו שני עבדי וחבילה שלי?
 40 אלא לאו בעד אחד!
 41 ותסברא? עד אחד בהכחשה מי מהימן?
 42 אלא למישרי לעלמא – דכולי עלמא לא פליגי דשרי,
 43 והכא הכי קאמר: צריכה שני גיטין כדי לגבות כתובתה מן החבילה,
 44 ור' מאיר היא, דאמר: מטלטלי משתעבדי לכתובה.

ד

- 45 מאי הוי עלה?
 46 **רב כהנא**⁵ אמר: אין חוששין לקידושין,
 47 **רב פפא**⁵ אמר: חוששין לקדושין.
 48 אמר ליה **רב אשי**⁶ ל**רב כהנא**⁵: מאי דעתך? דילפת דבר דבר מממון,
 49 אי מה להלן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי, אף כאן הודאת בעל דין כמאה עדים דמי!
 50 אמר ליה: התם לא קא חייב לאחריני, הכא קא חייב לאחריני.

ה

- 51 מר זוטרא ורב אדא סבא בני דרב מרי בר איסור פליג ניכסייהו בהדי הדדי,
 52 אתו לקמיה **דרב אשי**⁶,
 53 אמרו ליה: "על פי שני עדים" (דברים יט, טו) אמר רחמנא,
 54 דאי בעי למיהדר לא מצי הדרי בהו, ואנן לא הדרי,
 55 או דלמא לא מקיימא מלתא אלא בסהדי?
 56 **אמר להו**: לא איברו סהדי אלא לשקרי.

סוגיה 22: נאמנות עד אחד באיסורין (סה ע"ב – סו ע"א)

א

- 1 אמר **אביי**⁴: אמר לו עד אחד 'אכלת חלב', והלה שותק – נאמן,
 2 **ותנא תונא**: אמר לו עד אחד 'אכלת חלב', והלה אומר 'לא אכלתי' – פטור;
 3 טעמא דאמר לא, הא אישתיק מהימן.
 4 ואמר **אביי**⁴: אמר לו עד אחד 'נטמאו טהרותיך', והלה שותק – נאמן,
 5 **ותנא תונא**: עד אחד אומר 'נטמאו', והלה אומר 'לא נטמאו' – פטור;
 6 טעמא דאמר לא, הא אישתיק מהימן.
 7 ואמר **אביי**⁴: אמר לו עד אחד ***סו ע"א*** 'שורך נרבע', והלה שותק – נאמן,
 8 **ותנא תונא**: ושנעבדה בו עבירה, ושהמית על פי עד אחד או על פי הבעלים – נאמן;
 9 האי על פי עד אחד היכי דמי?
 10 אי דקא מודו בעלים, היינו על פי הבעלים!
 11 אלא לאו דשתיק.

ב

- 12 וצריכא;
 13 דאי אשמעינן הך קמייתא,

- 14 אי לאו דקים ליה בנפשיה דעבד, חולין בעזרה לא הוה מייתי,
 15 אבל נטמאו טהרותיך, מימר אמרינן: האי דשתיק – דסבר חזי ליה בימי טומאתו;
 16 ואי אשמעינן הא, משום דקא מפסיד ליה בימי טהרתו,
 17 אבל שורו נרבע, מימר אמר: כל השוורים לאו לגבי מזבח קיימי,
 18 צריכא.

סוגיה 23: אשתו זינתה בעד אחד (סו ע"א – סו ע"ב)

- א
- 1 איבעיא להו: אשתו זינתה בעד אחד, ושותק, מהו?
 2 אמר **אביי**⁴: נאמן;
 3 **רבא**⁴ אמר: אינו נאמן, הוי דבר שבערוה, ואין דבר שבערוה פחות משנים.
- ב
- 4 אמר **אביי**⁴: מנא אמינא לה?
 5 דהווא סמיא דהוה מסדר מתנייתא קמיה דמר שמואל,
 6 יומא חד נגה ליה ולא הוה קאתי,
 7 שדר שליחא אבתריה.
 8 אדאזיל שליח בחדא אורחא, אתא איהו בחדא.
 9 כי אתא שליח, אמר: אשתו זינתה,
 10 אתא לקמיה דמר **שמואל**⁵, אמר ליה: אי מהימן לך זיל אפקה, ואי לא – לא תפיק;
 11 מאי לאו – אי מהימן עלך דלאו גזלנא הוא.
 12 ורבא?
 13 אי מהימן לך כבי תרי זיל אפקה, ואי לא – לא תפקה.
- ג
- 14 ואמר **אביי**⁴: מנא אמינא לה?
 15 **דתניא**: מעשה בינאי המלך שהלך לכוחלית שבמדבר וכיבש שם ששים כרכים,
 16 ובחזרתו היה שמח שמחה גדולה, וקרא לכל חכמי ישראל.
 17 אמר להם: אבותינו היו אוכלים מלוחים בזמן שהיו עסוקים בבנין בית המקדש,
 18 אף אנו נאכל מלוחים זכר לאבותינו,
 19 והעלו מלוחים על שולחנות של זהב ואכלו.
 20 והיה שם אחד איש לץ לב רע ובליעל ואלעזר בן פועירה שמו,
 21 ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך: ינאי המלך, לבם של פרושים עליך!
 22 ומה אעשה?
 23 הקם להם בציץ שבין עיניך,
 24 הקים להם בציץ שבין עיניו.
 25 היה שם זקן אחד ויהודה בן גדידיה שמו,
 26 ויאמר יהודה בן גדידיה לינאי המלך:
 27 ינאי המלך, רב לך כתר מלכות, הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן!
 28 שהיו אומרים: אמו נשבת במודיעים, ויבוקש הדבר ולא נמצא.
 29 ויבדלו חכמי ישראל בזעם.
 30 ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך:
 31 ינאי המלך, הדיוט שבישראל כך הוא דינו, ואתה מלך וכהן גדול כך הוא דינך?
 32 ומה אעשה?
 33 אם אתה שומע לעצתי רומסם.

- 34 ותורה מה תהא עליה?
 35 הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית, כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד.
 36 אמר רב נחמן בר יצחק⁴: מיד נזרקה בו אפיקורסות,
 37 דהוה ליה למימר: תינח תורה שבכתב, תורה שבעל פה מאי?
 38 מיד ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פועירה, ויהרגו כל חכמי ישראל,
 39 והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה.
 40 היכי דמי?
 41 אילימא דבי תרי אמרי אישתבאי ובי תרי אמרי לא אישתבאי,
 42 מאי חזית דסמכת אהני? סמוך אהני!
 43 אלא בעד אחד, וטעמא דקא מכחשי ליה בי תרי, הא לאו הכי מהימן.
 44 ורבא?
 45 לעולם תרי ותרי,
 46 וכדאמר רב אחא בר רב מניומי⁴: בעדי הזמה, הכא נמי בעדי הזמה.
 47 ואיבעית אימא: כדרבי יצחק, דאמר רבי יצחק³: שפחה הכניסו תחתיה.

ד

- 48 אמר רבא⁴: *טו ע"ב* מנא אמינא לה?
 49 דתנן, אמר ר' שמעון: מעשה במגורה של דסקים ביבנה,
 50 שהיתה עומדת בחזקת שלימה, ומדדו ונמצאת חסירה,
 51 כל טהרות שנעשו על גבה היה ר' טרפון מטהר ור' עקיבא מטמא.
 52 אמר רבי טרפון: מקוה זה בחזקת שלם הוא עומד,
 53 מספק אתה בא לחסרו, אל תחסרנו מספק.
 54 אמר רבי עקיבא: אדם זה בחזקת טמא הוא עומד,
 55 מספק אתה בא לטהרו, אל תטהרנו מספק.
 56 אמר רבי טרפון: משל, לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה,
 57 שעבודתו כשירה!
 58 אמר רבי עקיבא: משל, לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בעל מום,
 59 שעבודתו פסולה!
 60 אמר רבי טרפון: אתה דימיתו לבעל מום ואני דימיתו לבן גרושה או לבן חלוצה,
 61 נראה למי דומה?
 62 אי דומה לבן גרושה ולבן חלוצה – נדוננו כבן גרושה או כבן חלוצה,
 63 אם דומה לבעל מום – נדוננו כבעל מום.
 64 התחיל רבי עקיבא לדון:
 65 מקוה פסולו ביחיד, ובעל מום פסולו ביחיד,
 66 ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו בשנים.
 67 דבר אחר: מקוה פסולו בגופו, בעל מום פסולו בגופו,
 68 ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו מאחרים.
 69 אמר ליה ר' טרפון: עקיבא, כל הפורש ממך כפורש מן החיים! (תוספתא מקואות פ"א הי"ז-הי"ט)
 70 האי בעל מום שפסולו ביחיד היכי דמי?
 71 אי דקא מכחיש ליה, מי מהימן?
 72 אלא דשתיק, ודכותיה גבי בן גרושה ובן חלוצה דשתיק,
 73 וקתני: מקוה פסולו ביחיד, ובעל מום פסולו ביחיד,
 74 ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו בשנים.
 75 ואבבי⁴ אמר: לעולם דקא מכחיש ליה,
 76 ודקאמרת אמאי מהימן? דאמר ליה שלח אחוי;

77 והיינו דקתני: מקוה פסולו בגופו, ובעל מום פסולו בגופו,
78 ואל יוכיח בן גרושה ובן חלוצה שפסולו מאחרים.

ה

- 79 ובן גרושה ובן חלוצה דעבודתו כשירה מנלן?
80 אמר רב יהודה² אמר שמואל¹, דאמר קרא: "והיתה לו ולזרעו אחריו" (במדבר כה, יג),
81 בין זרע כשר ובין זרע פסול.
82 אבוה דשמואל¹ אמר, מהכא: "ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה" (דברים לג, יא),
83 אפילו חולין שבו תרצה.
84 רבי ינאי^ב אמר, מהכא: "ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם" (דברים כו, ג),
85 וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל כהן שלא היה בימיו?
86 אלא, זה כשר ונתחלל.

ו

- 87 בעל מום דעבודתו פסולה מנלן?
88 אמר רב יהודה^ה אמר שמואל¹, דאמר קרא:
89 "לכן אמור הנני נותן לו את בריתי שלום" (במדבר כה, יב),
90 כשהוא שלם ולא כשהוא חסר.
91 והא "שלום" כתיב?
92 אמר רב נחמן³: וי"ו דשלום קטיעה היא.

[משנה י"ב]

כל מקום שיש קידושים ואין עבירה – הוולד הולך אחר הזכר, ואיזה זה? זו כוהנת ולויה וישראל שנישאו לכהן וללוי ולישי.
 וכל מקום שיש קידושים ויש עבירה – הוולד הולך אחר הפגום שבשניהם, ואיזה זה? אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט, ממזרת ונתניתה לישי, ובת ישי לממזר ולנתין.
 וכל מי שאין לה עליו קידושים אבל יש לה קידושים על אחרים – הוולד ממזר, ואיזה זה? זה שבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה ופסולות.
 וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושים – הוולד כמוה, ואיזה זה? זה וולד שפחה ונכרית.

סוגיה 24: מה בין 'כל מקום...' ל'איזה זו...' (סו ע"ב – סז ע"ב)

א

- 1 כל מקום שיש קידושין.
- 2 אמר ליה רבי שמעון² לרבי יוחנן:
- 3 כללא הוא, דכל מקום שיש קידושין ואין עבירה – הולד הולך אחר הזכר?
- 4 הרי טו ע"א* גר שנשא ממזרת, דיש קידושין ואין עבירה, הולד הולך אחר הפגום!
- 5 דתניא: גר שנשא ממזרת – הולד ממזר, דברי רבי יוסי!
- 6 אמר ליה: מי סברת מתניתין ר' יוסי היא?
- 7 מתניתין ר' יהודה היא, דאמר: גר לא ישא ממזרת,
- 8 ויש קידושין ויש עבירה – הולד הולך אחר הפגום.
- 9 וניתנייה?
- 10 תנא כל מקום דסיפא לאתויי.
- 11 ואיבעית אימא: לעולם רבי יוסי היא, ותנא "איזו זו" למעוטי.

ב

- 12 ואיזו זו ותו לא?
- 13 והרי חלל שנשא בת ישראל, דיש קידושין ואין עבירה, הולד הולך אחר הזכר!
- 14 הא לא קשיא, כר' דוסתאי בן ר' יהודה סבירא ליה.
- 15 והרי ישראל שנשא חללה, דיש קידושין ואין עבירה, הולד הולך אחר הזכר!
- 16 תנא "כל מקום" דרישא לאתויי.
- 17 וניתנייה בהדיא!
- 18 משום דלא מתני לה, היכי ניתני?
- 19 כהנת ולויה וישראלית וחללה שנשאת לכהן לוי וישראל, וחללה לכהן מי חזיא?
- 20 והאיכא דרבה בר בר חנה?
- 21 דאמר רבה בר בר חנה³ אמר רבי יוחנן²: מצרי שני שנשא מצרית ראשונה – בנה שלישי הוי!
- 22 תנא "כל מקום" דרישא לאתויי.
- 23 ולרב דימי, דאמר: שני הוי?
- 24 תנא איזו זו למעוטי.
- 25 והאיכא דכי אתא רבין³⁻⁴ אמר רבי יוחנן²: באומות הלך אחר הזכר,
- 26 נתגירו – הלך אחר הפגום שבשניהם!
- 27 תנא "איזו זו" למעוטי.

ג

- 28 האי מאי?
 29 אי אמרת בשלמא מתניתין רבי יהודה היא,
 30 "כל מקום" דרישא – לאתויי ישראל שנשא חללה ודרבה בר בר חנה,
 31 "איזו זו" – למעוטי דרב דימי ורבין, *סז ע"ב*
 32 "כל מקום" דסיפא – לאתויי גר שנשא ממזרת;
 33 אלא אי אמרת רבי יוסי היא,
 34 "כל מקום" דרישא כדאמרן, "איזו זו" כדאמרן,
 35 אלא "כל מקום" דסיפא לאתויי מאי?
 36 ולטעמך, לר' יהודה "איזו זו" דסיפא למה לי?
 37 אלא איידי דתנא רישא "איזו זו", תנא סיפא "איזו זו",
 38 הכי נמי איידי דתנא רישא "כל מקום", תנא נמי סיפא "כל מקום".

סוגיה 25: "באומות הלך אחר הזכר" (סז ע"ב)

א

- 1 גופא, כי אתא רבין³⁻⁴ אמר רבי יוחנן²: באומות הלך אחר הזכר,
 2 נתגירו – הלך אחר הפגום שבשניהם.

ב

- 3 מאי באומות הלך אחר הזכר?
 4 **כדתניא:** מנין לאחד מן האומות שבא על הכנענית והוליד בן, שאתה רשאי לקנותו בעבד?
 5 תלמוד לומר: "וגם מבני התושבים הגרים עמכם מהם תקנו" (ויקרא כה, מה);
 6 יכול אף עבד שבא על שפחה מן האומות והוליד בן, שאתה רשאי לקנותו בעבד?
 7 תלמוד לומר: "אשר הולידו בארצכם" (שם) –
 8 מן הנולדין בארצכם, ולא מן הגרים בארצכם.

ג

- 9 נתגירו – הלך אחר הפגום שבשניהם.
 10 במאי?
 11 אילימא במצרי שנשא עמונית, מאי פגום איכא? "עמוני" (דברים כג, ד) – ולא עמונית!
 12 אלא בעמוני שנשא מצרית,
 13 ואי זכר הוי האי – שדיא אבתריה דידיה, ואם נקבה הויא – שדיא אבתרה דידיה.

[משנה י"ב]

וכל מי שאין לה עליו קידושים אבל יש לה קידושים על אחרים – הוולד ממזר,
ואיזה זה? זה שבא על אחת מכל העריות האמורות בתורה ופסולות.

סוגיה 26: אין קידושין בעריות (סז ע"ב – סח ע"א)

1 כל שאין לה עליו קידושין.

א

[1.א]

2 מנא הני מילי?

3 דאמר רבי חייא בר אבא³ אמר ר' יוחנן², ומטו בה משום דרבי ינאי^א,

4 ורב אחא בריה דרבא^ק, ומטו בה משום רבי יוסי הגלילי,

5 אמר קרא: "ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר" (דברים כד, ב) – לאחרים ולא לקרובים.

6 מתקיף לה רבי אבא^{4/3-6/5}, ואימא: "לאחר" – ולא לבן?

7 בן, בהדיא כתיב ביה: "לא יקח איש את אשת אביו" (דברים כג, א), "אחר" למה לי?

8 שמע מינה: לאחרים – ולא לקרובים.

9 ואימא: אידי ואידי לבן, הא לכתחילה, והא דיעבד?

10 לכתחילה מאחות אשה נפקא,

11 ומה אחות אשה בכרת לא תקדש, חייבי מיתות בית דין לא כל שכן.

12 ואימא: אדי ואידי באחות אשה, הא לכתחילה, הא דיעבד?

[2.א]

13 אין הכי נמי.

14 אשכחן אחות אשה, שאר עריות מנלן?

15 ילפינן מאחות אשה,

16 מה אחות אשה מיוחדת שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת –

17 ולא תפסי בה קידושין,

18 אף כל שהיא ערוה וחייבין על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת – לא תפסי בה קידושין.

19 בשלמא כולהו אתיין, אלא אשת איש ואשת אח איכא למיפרך:

20 מה לאחות אשה שכן אין לה היתר במקום מצוה,

21 תאמר באשת אח שיש לה היתר במקום מצוה?

22 אשת איש נמי איכא למיפרך: מה להנך שכן אין לה היתר בחיי אוסרן,

23 תאמר באשת איש שיש לה היתר בחיי אוסרן?

[3.א]

24 אלא אמר ר' יונה⁴, ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע⁵,

25 אמר קרא: "כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו" (ויקרא יח, כט),

26 הוקשו כל העריות כולם לאחות אשה,

27 מה אחות אשה לא תפסי בה קידושין, אף כל עריות כולם לא תפסי בה קידושין.

28 אי הכי, *סט ע"א* אפילו נדה נמי!

29 אלמה אמר אביי⁴: הכל מודים, בבא על הנדה ועל הסוטה – שאין הולד ממזר!

30 אמר חזקיה³, אמר קרא: "ותהי נדתה עליו" (ויקרא טו, כד),

31 אפילו בשעת נדתה תהא בה הויה.

32 מכדי איכא לאקושה לנדה ואיכא לאקושה לאחות אשה,

33 מאי חזית דמקשת להו לאחות אשה, אקשה לנדה?

34 קולא וחומרא – לחומרא מקשינן.

ב

- 35 **רב אחא בר יעקב**³ אמר, אתיא בקל וחומר מיבמה:
 36 ומה יבמה שהיא בלאו לא תפסי בה קידושין, חייבי מיתות וחייבי כריתות לא כל שכן.
 37 אי הכי, שאר חייבי לאוין נמי?
 38 אמר **רב פפא**⁵, חייבי לאוין בהדיא כתיב בהו:
 39 "כי תהיין לאיש שתי נשים האחת אהובה והאחת שנואה" (דברים כא, טו),
 40 וכי יש שנואה לפני המקום ואהובה לפני המקום?
 41 אלא "אהובה" – אהובה בנישואיה, "שנואה" – שנואה בנישואיה,
 42 וקאמר רחמנא: "כי תהיין".
 43 ולר' עקיבא, דאמר: אין קידושין תופסין בחייבי לאוין, "כי תהיין" במאי מוקים?
 44 באלמנה לכהן גדול, וכו' סימאי;
 45 **דתניא**, רבי סימאי אומר: מן הכל היה ר' עקיבא עושה ממזר, חוץ מאלמנה לכהן גדול,
 46 שהרי אמרה תורה: "לא יחלל" (ויקרא כא טו), חילולים עושה, ואין עושה ממזרות.
 47 ולר' ישבב, דאמר: בואו ונצווה על עקיבא בן יוסף,
 48 שהיה אומר כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר,
 49 הניחא לר' ישבב אי לאפוקי מדר' סימאי קאתי – שפיר,
 50 אלא אי טעמא דנפשיה קאמר ואפילו חייבי עשה, במאי מוקים לה?
 51 בבעולה לכהן גדול.
 52 ומאי שנא?
 53 משום דהוי ליה עשה שאין שוה בכל.
 54 ורבנן, אדמוקי לה בחייבי לאוין, נוקמא בחייבי עשה?
 55 הני חייבי עשה במאי נינהו:
 56 אי שתיהן מצריות, שתיהן שנואות?
 57 אי אחת מצרית ואחת ישראלית, שתי נשים מעם אחד בעינן?
 58 אי בעולה לכהן גדול, מי כתיב תהיין לכהן?
 59 ורבי עקיבא?
 60 בעל כורחיך שבקיה לקרא דהוי דחיק ומוקי אנפשיה.

סוגיה 27: דין שפחה כנענית ונכרית ווולדותיהן (סח ע"א – סט ע"א)⁸

1 וכל מי שאין לה עליו וכו'.

א

- 2 שפחה כנענית מנלן?
 3 אמר **רב הונא**², אמר קרא: "שבו לכם פה עם החמור" (בראשית כב, ה), עם הדומה לחמור.
 4 אשכחן דלא תפסי בה קדושי, ***סח ע"ב*** ולדה כמותה מנלן?
 5 דאמר קרא: "האשה וילדיה תהיה לאדוניה" (שמות כא, ד).

ב

[1.ב.]

- 6 נכרית מנלן?
 7 אמר קרא: "לא תתחתן במ" (דברים ו, ג).
 8 אשכחנא דלא תפסי בה קידושי, ולדה כמותה מנלן?

⁸ על המשנה: וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושים - הוולד כמוה, ואיזה זה? זה וולד שפחה ונכרית.

- 9 אמר ר' יוחנן² משום ר' שמעון בן יוחי, דאמר קרא: "כי יסיר את בנך מאחרי" (שם, ד) –
- 10 בנך הבא מישראלית קרוי בנך, ואין בנך הבא מן הנכרית קרוי בנך אלא בנה.
[2.ב.]
- 11 אמר רבינא^{5/6-7}, שמע מינה: בן בתך הבא מן הנכרי קרוי בנך.
- 12 נימא קסבר רבינא: נכרי ועבד הבא על בת ישראל – הולד ממזר // **כשר**,⁹
- 13 נהי דכשר לא הוי, ממזר לא הוי! פסול מיקרי.
- ג.**
- 14 ההוא בשבעה גוים כתיב, שאר אומות מנלן?
- 15 אמר קרא: "כי יסיר את בנך" (שם) – לרבות כל המסירים.
- 16 הניחא לר' שמעון, דדריש טעמא דקרא, אלא לרבנן מאי טעמא?
- 17 אמר קרא: "ואחר כן תבוא אליה ובעלתה" (דברים כא, יג) וגו',
- 18 מכלל, דמעיקרא לא תפסי בה קידושין.
- 19 אשכחן דלא תפסי בה קידושין, ולדה כמותה מנלן?
- 20 אמר קרא: "כי תהיין לאיש... וילדו לו" (שם, טו),
- 21 כל היכא דקרינן ביה "כי תהינה" – קרינן ביה "וילדו לו",
- 22 וכל היכא דלא קרינן ביה "כי תהינה" – לא קרינן ביה "וילדו לו".
- 23 אי הכי, שפחה נמי?
- 24 אין הכי נמי.
- 25 אלא "האשה וילדיה תהיה לאדוניה" למה ליה?
- 26 **לכדתניא: *סט ע"א*** האומר לשפחתו 'הרי את בת חורין וולדך עבד' –
- 27 הולד כמותה, דברי ר' יוסי הגלילי,
- 28 וחכמים אומרים: דבריו קיימים,
- 29 משום שנאמר: "האשה וילדיה תהיה לאדוניה" (שמות כא, ד).
- 30 מאי תלמודא?
- 31 אמר **רבא**⁴: אדרבי יוסי הגלילי.

⁹ בכ"י וטיקן 111. לח"נ ראה עמינח, עמ' 217.

[משנה י"ג]

ר' טרפון או: יכולים הם ממזרים ליטהר.
 כיצד? ממזר נושא שיפחה – הוולד עבד, שיחררו – נימצא הבן בן חורין.
 ר' אליעזר או: הרי זה עבד ממזר.

סוגיה 28: טהרת ממזרים לכתחילה או בדיעבד? (סט ע"א)

- 1 איבעיא להו: רבי טרפון לכתחילה קאמר, או דיעבד קאמר?
- 2 תא שמע, אמרו לו לרבי טרפון: טיהרת את הזכרים ולא טיהרת את הנקיבות,
- 3 ואי אמרת לכתחילה קאמר, ממזרת נמי תינסיב לעבדא!
- 4 עבד אין לו חייס.
- 5 תא שמע: דאושפזיכניה דרבי שמלאי² ממזר הוה,
- 6 ואמר ליה: אי אקדמתך טהרתינהו לבנך.
- 7 אי אמרת בשלמא לכתחילה – שפיר, אלא אי אמרת דיעבד, מאי ניהו?
- 8 דמנסיב ליה עצה, ואמר ליה: זיל גנוב, ואיזדבן בעבד עברי.
- 9 ובשני דר' שמלאי עבד עברי מי הוה?
- 10 והאמר מר: אין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג!
- 11 אלא לאו שמע מינה: רבי טרפון לכתחילה קאמר, שמע מינה.
- 12 אמר רב יהודה² אמר שמואל¹: הלכה כר' טרפון.

סוגיה 29: טעמו של ר' אליעזר (סט ע"א)

- 1 רבי אליעזר אומר: הרי זה עבד ממזר.
- 2 אמר ר' אלעזר²: מאי טעמיה דרבי אליעזר?
- 3 דאמר קרא: "לו" (דברים כג, ג), הלך אחר פסולו.
- 4 ורבנן?
- 5 ההוא בישראל שנשא ממזרת,
- 6 סלקא דעתך אמינא "למשפחותם לבית אבותם" (במדבר ד, ב) כתיב, אתא "לו" אפקיה.
- 7 ורבי אליעזר?
- 8 לאו אף על גב דכתב "למשפחותם לבית אבותם" אתא "לו" אפקיה,
- 9 הכא נמי אף על גב דכתיב: "האשה וילדיה תהיה לאדוניה" (שמות כא, ד) אתא "לו" אפקיה.
- 10 ורבנן?
- 11 כל ולד במעי שפחה כנענית, כולד במעי בהמה דמי.

הדרן עלך האומר